

Επαναληπτικό διαγώνισμα στα Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Γ' Λυκείου

ΟΝΟΜΑ: _____ Βαθμός _____
ΗΜ/ΝΙΑ: _____ ΤΜΗΜΑ: _____ ☺ _____ %

Διδαγμένο Κείμενο

50 μονάδες
διάρκεια: 90'

1^ο απόσπασμα: Αριστοτέλους, Πολιτικά, Θ 1.3-2.1, 1337a33-b11.

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν· τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν ποτερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος· Ἐκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχῶδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν ποτερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινας)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς).

Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆ ἀρετῆς ἀχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων [ἢ τὴν ψυχὴν] ἢ τὴν διάνοιαν.

2^ο απόσπασμα: Αριστοτέλους, Ἠθικά Νικομάχεια, Β 6.10-13 & 16, 1106b18-28 & 1106b36-1107a6.

Οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὄλωσ ἡσθῆναι καὶ λυπηθῆναι ἔστι καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀμφοτέρω οὐκ εὖ· τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὗ ἔνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς. Ὀμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς πράξεις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον. Ἡ δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἐστίν, ἐν οἷς ἡ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται καὶ ψέγεται καὶ ἡ ἔλλειψις, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται ταῦτα δ' ἀμφω τῆς ἀρετῆς. Μεσότης τις ἄρα ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, στοχαστικὴ γε οὕσα τοῦ μέσου. [...] Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὕσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν.

A1. Να γράψετε το γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», ή τη λέξη «Λάθος», ανάλογα με το περιεχόμενό της. Έπειτα να **τεκμηριώσετε** κάθε απάντησή σας με χωρία του πρώτου (1^{ου}) αποσπάσματος: (6 μονάδες)

α. Όλοι συμφωνούν στο τι είναι αρετή, αλλά διαφωνούν στον τρόπο άσκησής της.

β. Ο Αριστοτέλης ακολουθεί τη μεσότητα ως προς τη διδασκαλία των χρησίμων.

γ. Ο χαρακτήρας της παιδείας, κατά τον Αριστοτέλη, πρέπει να στοχεύει τόσο στη διαμόρφωση του σώματος όσο και του πνεύματος του ελεύθερου ανθρώπου.

A2.α. «καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς»: Σε ποιὸν ὄρο αναφέρεται ἡ αντωνυμία αὐτῆς στο χωρίο ἀπό το 1^ο διδαγμένο κείμενο; (2 μονάδες)

A2.β «ὠρισμένη λόγῳ»: Σε ποια λέξη ἀπό το 2^ο διδαγμένο κείμενο αναφέρεται ἡ μετοχή «ὠρισμένη»; (2 μονάδες)
Μονάδες 10

B1.α. «Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν ποτερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος.»: Να καταγράψετε τον **εκφραστικό τρόπο** πάνω στον οποίο οικοδομεί ο Αριστοτέλης την τελεολογική του σκέψη εξετάζοντας τη **στοχοθεσία της εκπαίδευσης** και να παρουσιάσετε τις θέσεις που εκφράζονται στο πλαίσιο αυτό. (4 μονάδες)

B1.β. Να παρουσιάσετε πώς σχετίζεται με τα παραπάνω η «**ἐμποδῶν παιδεία**», όπως περιγράφεται στο απόσπασμα: «ἔκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχῶδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν ποτερον ἄσκειν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τεινοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτάς τινας)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς.» (6 μονάδες)
Μονάδες **10**

B2. Από το 2^ο διδαγμένο απόσπασμα θα μπορούσαμε να εξαγάγουμε το απόσταγμα: το **φρόνιμο** άτομο πρέπει να τηρεί το **μέτρο στις πράξεις και τα πάθη** του · αυτό είναι που **επαινείται** και καθετί άλλο **ψέγεται**. Να παρουσιάσετε τις θέσεις που εκφράζει ο Αριστοτέλης σε αυτό το πλαίσιο, συγκρίνοντάς τις με εκείνες που απορρέουν από τα παρακάτω αποσπάσματα από την τραγωδία Φοίνισσαι του Ευριπίδη. Μονάδες **10**

Ευριπίδης, Φοίνισσαι, 526-585, fragmenta: Η Ιοκάστη καλεί τους γιους της να δείξουν αυτοσυγκράτηση.

Χορός: Πράξεις κακές ποτέ δεν πρέπει να επαινούνται ·
δεν είναι ωραίο, αλλά και πικρό για τη δικαιοσύνη.

Ιοκάστη: Αχ γιε μου, Ετεοκλή, (...) Γιατί, παιδί μου, σε έχει κυριέψει η Φιλοδοξία;
Γιατί; Δαίμονας άγριος είναι αυτή, που ορμάει μέσα σε ευτυχισμένα σπίτια
και σε πόλεις και μόνο ερείπια αφήνει πίσω της. Γι' αυτήν λοιπόν
έχασες το μυαλό σου; Όχι, παιδί μου · αγκάλιασε την άλλην,
την *Ισότητα*, ό,τι καλύτερο στον κόσμο · αυτήν που ενώνει
φίλο με φίλο, χώρα με άλλη χώρα, σύμμαχο με σύμμαχο.
Η *Ισότητα* είναι νόμος φυσικός, παιδί μου · (...)
αυτή όρισε να δεσπόζουν στους ανθρώπους *μέτρα* και *σταθμά* (...).
Οι φρόνιμοι ικανοποιούνται με όσα τους αναλογούν.
Στ' όνομα λοιπόν των θεών, παιδιά μου, σας ικετεύω, αφήστε τις υπερβολές!

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους και δίπλα σε αυτό τη λέξη *Σωστό*, ή τη λέξη *Λάθος*, με βάση το περιεχόμενό τους.

α. Για την αγωγή του Αλέξανδρου ο Αριστοτέλης χρησιμοποίησε κατά κύριο λόγο τα ομηρικά έπη.

β. Όταν ο Αριστοτέλης επέστρεψε από τη Μακεδονία στην Αθήνα, μετά το 335 π.Χ., συνέχισε να διδάσκει στην Ακαδημία.

γ. Στο Α' βιβλίο των *Ηθικῶν Νικομαχείων* ο Αριστοτέλης ασχολείται με τη φύση και το περιεχόμενο της εὐδαιμονίας.

δ. Το *λόγον ἔχον* μέρος της ψυχῆς σχετίζεται με τις διανοητικές και ηθικές αρετές.

ε. Στα *Πολιτικά* η πόλις-κράτος είναι μία κοινότητα που την αποτελούν κυβερνώντες και κυβερνώμενοι. Μονάδες **10**

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις να γράψετε μία (1) λέξη του 1^{ου} αποσπάσματος, με την οποία συνδέονται ετυμολογικά: **λήθη, υπόληψη, μαθητής, ανόητος, ποδήλατο, τάση, αριθμός, διένεξη, αιρετικός, άτοκος**. Μονάδες **10**

Αδίδακτο Θέμα

50 μονάδες
διάρκεια: 90'

Ξενοφώντος, Απομνημονεύματα, 1. 2. 60 - 64.

στο: Xenophon's opera omnia, Memorabilia, vol. 2, Oxford, Clarendon Press. 1921

Μετά την εκτενή επιχειρηματολογία για να απαλλαγεί ο Σωκράτης από τη δυσφήμιση που προκλήθηκε από μαθητές του όπως ο Κριτίας ή ο Αλκιβιάδης, ο Ξενοφώντας προσπάθησε να άρει διάφορες στρεβλώσεις ή παρανοήσεις της διδασκαλίας του φιλοσόφου. Χρησιμοποιώντας πληθώρα παραδειγμάτων, καταλήγει ότι η καταδίκη του Σωκράτη ήταν αβάσιμη και άδικη.

[60] Ἄλλὰ Σωκράτης γε φανερός ἦν καὶ δημοτικὸς καὶ φιλόφρων ὢν. ἐκεῖνος γὰρ πολλοὺς ἐπιθυμητὰς* καὶ ἀστοὺς καὶ ξένους λαβῶν οὐδένα πώποτε μισθὸν τῆς συνουσίας* ἐπράξατο, ἀλλὰ πᾶσιν ἀφθόνως ἐπήρκει τῶν ἑαυτοῦ*· ὧν τινες μικρὰ μέρη παρ' ἐκείνου προῖκα λαβόντες πολλοῦ τοῖς ἄλλοις ἐπώλουν, καὶ οὐκ ἦσαν ὥσπερ ἐκεῖνος δημοτικοί· τοῖς γὰρ μὴ ἔχουσι χρήματα δίδοναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι. [...]. [62] Ἐμοὶ μὲν δὴ Σωκράτης τοιοῦτος ὢν ἐδόκει τιμῆς ἄξιός εἶναι τῇ πόλει μᾶλλον ἢ θανάτου. καὶ κατὰ τοὺς νόμους δὲ σκοπῶν ἂν τις τοῦθ' εὖροι. κατὰ γὰρ τοὺς νόμους, ἐάν τις φανερός γένηται κλέπτων ἢ λωποδυτῶν ἢ βαλλαντιοτομῶν ἢ τοιχωρυχῶν ἢ ἀνδραποδιζόμενος ἢ ἱεροσυλῶν*, τούτοις θάνατός ἐστιν ἢ ζημία· ὧν ἐκεῖνος πάντων ἀνθρώπων πλεῖστον ἀπεῖχεν. [63] Ἄλλὰ μὴν τῇ πόλει γε οὔτε πολέμου κακῶς συμβάντος οὔτε στάσεως οὔτε προδοσίας οὔτε ἄλλου κακοῦ οὐδενὸς πώποτε αἴτιος ἐγένετο· οὐδὲ μὴν ἰδίᾳ γε οὐδένα πώποτε ἀνθρώπων οὔτε ἀγαθῶν ἀπεστέρησεν οὔτε κακοῖς περιέβαλεν, ἀλλ' οὐδ' αἰτίαν τῶν εἰρημένων οὐδενὸς πώποτ' ἔσχε. [64] Πῶς οὖν ἂν ἔνοχος εἴη τῇ γραφῇ; ὅς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγέγραπτο, φανερός ἦν θεραπεύων τοὺς θεοὺς μάλιστα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀντὶ δὲ τοῦ διαφθεῖρειν τοὺς νέους, ὃ δὴ ὁ γραψάμενος αὐτὸν ἠτιάτο, φανερός ἦν τῶν συνόντων τοὺς πονηρὰς ἐπιθυμίας ἔχοντας τούτων μὲν παύων, τῆς δὲ καλλίστης καὶ μεγαλοπρεπεστάτης ἀρετῆς, ἣ πόλεις τε καὶ οἶκοι εὖ οἰκοῦσι, προτρέπων ἐπιθυμεῖν· ταῦτα δὲ πράττων πῶς οὐ μεγάλης ἄξιός ἦν τιμῆς τῇ πόλει;

* Λεξιλόγιο:

ἐπιθυμητὰς: ἀκολουθούς, σπαδούς. συνουσίας < ἢ συνουσία: ἡ συναναστροφή, ἡ συντροφιά.

ἐπαρκῶ τινί τινος [περίφραση στον Ξενοφώντα]: παρέχω, χορηγῶ σε κάποιον ἓνα μερίδιο ἀπὸ κάτι.

ἐάν τις φανερός γένηται κλέπτων ἢ λωποδυτῶν ἢ βαλλαντιοτομῶν ἢ τοιχωρυχῶν ἢ ἀνδραποδιζόμενος ἢ ἱεροσυλῶν: εἰάν κανεῖς συλληφθεῖς νὰ κλέβεις ἢ νὰ ληστεύεις ἢ νὰ αρπάζεις τὰ βαλλάντια ἢ νὰ τρυπᾷς τοίχους (γιὰ νὰ κλέψεις) ἢ νὰ πωλεῖς ἐλευθέρους ὡς δούλους ἢ νὰ κλέβεις ἱερά πράγματα.

G1. Νὰ μεταφράσετε στο τετράδιό σας τὸ ἀπόσπασμα «Ἄλλὰ Σωκράτης γε φανερός ἦν ..., σκοπῶν ἂν τις τοῦθ' εὖροι.» ἀπὸ τῶν §§ 60-62 τοῦ κειμένου (στίχοι 1-6). Μονάδες 20

G2. Ὁ Ξενοφώντας ἐκφράζει στῶς §§62-64 τοῦ κειμένου τὴν ἀποψή του ὅτι ὁ Σωκράτης θὰ ἐπρεπε νὰ τιμᾶται ἀντὶ νὰ θεωρεῖται ἔνοχος ἐγκλημάτων. Νὰ ἀναδείξετε τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τὰ παραδείγματα με τὰ ὁποῖα ὑποστηρίζει τὴ θέση του. Μονάδες 10

Γ3.α. Να μεταφέρετε τους υπογραμμισμένους ρηματικούς τύπους του αποσπασμάτος του κειμένου στον χρόνο που σας δίνεται σε παρένθεση. (5 μονάδες)

— ἀλλὰ μὴν τῇ πόλει γε οὔτε πολέμου κακῶς συμβάντος οὔτε στάσεως οὔτε προδοσίας οὔτε ἄλλου κακοῦ οὐδενὸς πῶποτε αἴτιος ἐγένετο (- Παρακείμενος) · οὐδὲ μὴν ἰδίᾳ γε οὐδένα πῶποτε ἀνθρώπων [...] κακοῖς περιέβαλεν (- Παρακείμενος) [...].

πῶς οὖν ἂν ἔνοχος εἴη τῇ γραφῇ; ὅς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεοῦς, [...] φανερός ἦν (- Ενεστώτας) θεραπεύων (- Παρακείμενος) τοὺς θεοὺς μάλιστα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀντὶ δὲ τοῦ διαφθεῖρειν τοὺς νέους, ὃ δὴ ὁ γραφάμενος αὐτὸν ἠτιᾶτο (- Ενεστώτας).

Γ3.β. Να επιλέξετε τη σωστή από τις προτεινόμενες απαντήσεις, αντιγράφοντας στο τετράδιό σας ολόκληρη την περίοδο που ακολουθεί, μαζί με την φράση που τὴν συμπληρώνει σωστά: (1 μονάδα)

- Με τις αλλαγές στους χρόνους της παραπάνω άσκησης, (Γ3.α), η αφήγηση πια

- i. τοποθετείται στο παρόν και αφορά πράξεις με διάρκεια ή που έχουν συντελεστεί.
- ii. τοποθετείται στο παρόν και αφορά σε συνοπτικές πράξεις.
- iii. τοποθετείται στο παρελθόν και αφορά πράξεις που έχουν διάρκεια ή έχουν συντελεστεί.
- iv. τοποθετείται στο παρελθόν και αφορά σε συνοπτικές πράξεις.

Γ3.γ. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: (4 μονάδες)

- μεγαλοπρεπεστάτης: τον ίδιο τύπο στον θετικό βαθμό.
- πλειστον: την αιτιατική πληθυντικού του αρσενικού γένους του επιθέτου στον συγκριτικό βαθμό.
- έαυτοῦ: τη γενική πληθυντικού του α' προσώπου της αντωνυμίας.
- μεγάλης: τον ίδιο τύπο στο συγκριτικό βαθμό. Μονάδες 10

Γ4.α. Να αναγνωρίσετε **συντακτικά** τους τρεις (3) **όρους** που έχουν υπογραμμισθεί στα παρακάτω αποσπάσματα.

— ὦν τινες μικρὰ μέρη παρ' ἐκείνου προῖκα λαβόντες πολλοῦ τοῖς ἄλλοις ἐπώλουν, καὶ οὐκ ἦσαν ὥσπερ ἐκεῖνος δημοτικοί · τοῖς γὰρ μὴ ἔχουσι χρήματα δίδοναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι. [...]

— Ἐμοί μὲν δὴ Σωκράτης τοιοῦτος ὦν ἐδόκει τιμῆς ἄξιος εἶναι τῇ πόλει μᾶλλον ἢ θανάτου. [...]

— Ἀλλὰ μὴν τῇ πόλει γε οὔτε πολέμου κακῶς συμβάντος οὔτε στάσεως οὔτε προδοσίας οὔτε ἄλλου κακοῦ οὐδενὸς πῶποτε αἴτιος ἐγένετο. (3 μονάδες)

Γ4.β. Να **αναλύσετε** και να **αναγνωρίσετε** τον συμπυκνένο υποθετικό λόγο που **λανθάνει** στην μετοχή σκοπῶν και εντοπίζεται στο παρακάτω εδάφιο:

— [...] καὶ κατὰ τοὺς νόμους δὲ σκοπῶν ἂν τις τοῦθ' εὔροι. (3 μονάδες)

Γ4.γ. Να μεταφέρετε τον παρακάτω ευθύ λόγο σε πλάγιο, σε **απαρεμφατική σύνταξη**, με εξάρτηση: **Ἀλλὰ ὁ Ξενοφῶν ἐδόκει γέ...**

— Σωκράτης γε φανερός ἦν καὶ δημοτικός καὶ φιλόανθρωπος ὦν. (4 μονάδες)
Μονάδες 10

ΤΥΧΗ ΑΓΑΘΗ · ΕΡΡΩΣΘΕ

ἄγετε δὴ μελετᾶτε !!! και πάμε δυνατά για πανελλαδικές!!!